

8 maart 2010, in het noorden van de Gran Chaco

Een manier van leven als aanklacht tegen ontbossing

Leven zou geen strijd moeten zijn tegen dodelijk krachten. Het leven van de inheemse Ayoreo¹ mannen en vrouwen –geïsoleerd van anderen, d.w.z. geen contact met de buitenwereld– was nooit een strijd; het was een leven dat men leefde op het land waar men al gedurende vele eeuwen leeft.

Vandaag de dag betekent leven echter verzet, volhouden en *moeten* strijden tegen een andere wereld die de hunne binnendringt en die hun eigen wereld vervangt. Dit hebben we misschien allemaal wel eens meegemaakt. Gevangen in een situatie die we niet gekozen hebben, in verzet tegen een toestand die we niet willen, terwijl het enige wat je wilt is een leven in rust en vrede.

De mannen en vrouwen van zes of zeven Ayoreo-groepen leven in vrijwillige isolement –hoewel ze er niet bewust voor hebben gekozen, leeft men nu zo als gevolg van een proces van druk en uitsluiting, met als einde uitroeiing...– ze vormen een minderheid die klein is maar betekenisvol. Vroeger leefden in de beide Amerika's inheemse groepen, ze vormden een vanzelfsprekende meerderheid, terwijl de geïsoleerde minderheid bestond uit kolonisten en indringers.

De Ayoreo leven op de manier van hun voorouders, kleine groepen die in de wouden van het noordelijk deel van de Gran Chaco, te voet rondreizen en op verschillende plekken wonen. Onderweg vinden ze voldoende om van te leven en aan de gevarieerde omgeving geven zij ook weer leefmogelijkheden. In onze ogen is het gebied misschien eenvormig – een uitgestrekt gebied met woud in het Chaco laagland.

Met onze door de economie gekleurde kijk op natuur zien we deze nomaden als mensen die hun natuurlijke hulpbronnen veiligstellen voor hun levenswijze: water als schaars product in de droge Chaco, dieren om op te jagen en op te eten, fruit uit het woud. De Ayoreo kijken niet zo, zij bezien hun omgeving niet met een idee van schaarste in hun achterhoofd. Voor hen is de Chaco een leven van rijkdom. Het leven is voor hen geen strijd om te overleven en ook nooit geweest. Voor ons westerlingen die in 'moderne' samenlevingen leven, is het onmogelijk om ons een leven voor te stellen zonder economische druk, en de noodzaak om strijd te leveren om de kost te verdienen. Velen van ons kennen alleen deze manier van leven en het vraagt al onze energie.

De mensen die in het woud leven en die wij als 'geïsoleerd' beschouwen hoeven de kost niet te verdienen. Zij hebben dat recht simpelweg al gekregen bij hun geboorte en ze vinden dat recht steeds opnieuw en scheppen dat ook steeds weer met iedere stap en iedere nieuwe dag. Ze kijken niet naar de wereld waarin ze leven als een

---

¹ Een inheemse bevolkingsgroep in het noorden van Paraguay, levend in de Chaco, zie kaartje.

vijand, zoals wij naar de onze kijken. Hun wereld, die ze *eamí* noemen, dat betekent woud en wereld, omvat hen, beschut en beschermt hen. Met deze wereld leven ze in nauwe, wederzijdse communicatie: ze voelen hem, herkennen hem, en noemen de dingen bij hun naam. Ze respecteren deze wereld en vrezen zijn enorme krachten, en ze kunnen zichzelf beschermen tegen deze krachten. De goede manier van leven is voor hen om samen te leven met deze wereld. Als mensen op die manier kunnen leven, zonder schade te berokkenen, dan doen ze het goed.

Als het gaat zonder schade, dan is de communicatie met de leefomgeving goed, ook als zij hun deel nemen. Het resultaat is een evenwicht dat op onze de planeet lang de manier van leven was. Een evenwicht dat vele eeuwen bleef bestaan omdat mannen en vrouwen het zorgvuldig in stand hielden. Volgens de opvattingen van de Ayoreo is de wereld één van hen, onderdeel van hun samenleving.

Op dit moment weten we niet echt hoe het met hen gaat. Hoe ze eerder leefden weten we door verhalen van Ayoreo die geforceerd in contact kwamen met westerlingen door missionarissen. Maar nu is er helemaal geen contact met groepen van Ayoreo. We weten alleen van hun bestaan door het verzamelen en beschrijven van levenstekens en het volgen van hun bewegingen, door kennis uit verleden en onze intuïtie. In de meest noordelijk gebieden van de Chaco wonen nog steeds groepen die beschermd worden door woud dat nog steeds goed intact is. Hoewel steeds meer land wordt geruimd, is het hier nog een vredig gebied. Dat kunnen we niet zeggen van het zuiden, in de centrale Chaco zijn meer dorpen en steden. Mannen en vrouwen die tot nu toe in een isolement leven, ontvangen dagelijks boodschappen van de verwoesting van het oerwoud en de dreiging van hun eigen verdwijning. Hun dagelijks bewegingen worden gekenmerkt door de dreiging van vernietiging. Veel van de plaatsen waar ze altijd kwamen zijn geworden tot een 'non-gebied': plaatsen die hun naam en gezicht verloren, omdat ze voorgoed verdwenen zijn. Hier houdt de Ayoreo-wereld op te bestaan.

Aan de andere kant krijgen deze dode Ayoreo-plaatsen namen en worden ze tot plekken op onze kaarten (kaart van de dood?), verbonden door onze wegen, gevormd door onze projecten, productief volgens onze definities en ingedeeld bij meer of nuttige gebieden voor onze doelen. Sommige plaatsen worden veeboerderijen, toekomstige sojaplantages (als Monsanto de aangekondigde triomf over droogtebestendige zaden werkelijkheid laat worden).

Intussen bewegen de minder geïsoleerde Ayoreogroepen zich tussen de veeboerderijen, steeds onzichtbaar, maar onontkoombaar blootgesteld aan het lawaai van bulldozers, die dag en nacht bomen omver werken en het lawaai van vrachtwagens die over de vele wegen rijden die als een rasterwerk het land verdelen.

Weten de Ayoreo tegen wie of wat ze strijden? Een tijd geleden lieten ze als teken veren en andere symbolen achter aan de rand van hun wereld. In een poging om het verdwijnen van hun wereld een halt toe te roepen, maar vergeefs...Ze moeten zich realiseren dat de krachten waartegen ze strijden steeds sterker worden, deze krachten spreken een heel andere taal dan die van hun wereld. En ze moeten hun eigen kracht nu toch ook betwijfelen, ze zullen zich wel bedreigd en verzwakt voelen.

In deze tijd van het jaar, februari en maart, is het de tijd van de wilde chili's (pepers). De Ayoreovrouwen trekken door het woud om ze te verzamelen. De oogst zal dit jaar weer gedaan worden met een grotere angst en meer omzichtigheid, want het toenemende lawaai van de machines zal in hun oren klinken. En er zullen weer minder pepers zijn om te oogsten. Plekken die verdwenen zijn, daar kun je niet meer naar toe gaan. En net als de wilde chili's, behoort de caragatáplant tot de wereld van de vrouwen. Zij maken van de vezels van deze plant tassen en andere stoffen. Dit zijn net dagboeken van hun ervaringen, geloof, hoop en dromen. De vrouwelijke verzamelaars worden net zo bedreigd als de planten die zij oogsten, net zoals de mannen die jagen, hun prooi wordt ook bedreigd. En als resultaat hiervan worden ook de unieke krachten van hun wereld bedreigd.

Ontbossing, zoals het hier staat een abstract woord, is een genadeloze werkelijkheid in de noordelijke Chaco, ze vernietigt langzaam het leven en de balans van de Ayoreo-wereld. Ontbossing vernietigt vrijheid en onafhankelijkheid, een leven waarin men niet afhangt van geld of supermarkten: een zelf-voorzienend en een duurzaam leven

Strijden betekent niet altijd ten oorlog trekken en aanvallen. Soms is het stil, onzichtbaar en vredig. Vrouwen en mannen van de geïsoleerde Ayoreo-groepen strijden tegen de ontbossing. Dat doen ze door er te zijn, door vast te houden aan hun manier van leven, onlosmakelijk verbonden met het leven van hun leefgebied. Soms betekent strijden bestaan en volhouden, in jezelf geloven en sterk zijn, en je bewust zijn van de rijkdom om je heen.

Benno Glauser (Iniciativa Amotocodie, Paraguayan Chaco) – email:
bennoglauser@gmail.com

Artikel geschreven voor het Bulletin van de World Rainforest Movement, maart 2010.
Vertaling Door-Elske Cazemier, Kerk in Actie.

Gran Chaco
1 miljoen km²

15% in Bolivia
35% in Paraguay
50% in Argentinië

In dit deel van Paraguay leven de Ayoreo.
Wat voor hen geldt, geldt voor meer inheemse groepen in de Chaco.

